

Odyolog Adayı Öğrencilerin Odyoloji Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Scale of Attitudes Towards Audiology Profession of Audiologist Candidate Students: Validity and Reliability Study

^{ID} Merve MERAL^{a,b}, ^{ID} Ahsen KARTAL^c, ^{ID} Ümit Can ÇETİNKAYA^{a,d}, ^{ID} R. Nükhet ÇIKRIKÇI^e

^aİstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Odyoloji ABD, İstanbul, Türkiye

^bİstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Odyometri Programı, İstanbul, Türkiye

^cSağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji ABD, İstanbul, Türkiye

^dBeykent Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Odyometri Programı, İstanbul, Türkiye

^eİstanbul Aydın Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi ABD, İstanbul, Türkiye

ÖZET Amaç: Çalışmanın birincil amacı, odyoloji lisans öğrencilerinin bölüme ilişkin tutumlarını değerlendirmek için bir ölçek geliştirmek, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik kanıtlarını bulmaktır. Çalışmanın ikincil amacı ise odyoloji lisans öğrencilerinin ölçek puanlarını cinsiyet, üniversite türü ve sınıf değişkenleri bakımından incelemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Çalışmaya odyoloji bölümünde öğrenim gören 396 öğrenci dâhil edilmiştir. Veriler mesleğe ilişkin tutumları sorgulayan 43 maddeden oluşan ölçek kullanılarak toplanmıştır. Geliştirilen ölçeğin kapsam geçerliliğinin incelenmesi için uzman kanısına dayalı yargısal yaklaşım; yapı geçerliliğinin incelenmesi için ise açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik değerlendirmesi için Cronbach alfa katsayısı kullanılmıştır. Öğrencilerin tutum puanlarının; cinsiyet ve üniversite türü ile arasındaki fark Mann-Whitney U, sınıf değişkeni ile arasında fark ise Kruskal-Wallis testi ile incelenmiştir. **Bulgular:** AFA sonucunda, ölçeğin 2 faktörden (toplam varyans %40,03) oluştuğu tespit edilmiştir. Analizler sonucunda 5 madde çıkarılmış ve ölçek 38 maddeye indirgenmiştir. Birinci alt boyut güvenilirlik katsayısı 0,939; 2. alt boyut $\alpha=0,888$ ve toplam güvenilirlik $\alpha=0,944$ 'tür. Çalışmanın ikincil amacı kapsamında yapılan analizler sonucunda; kadınlar (72,298±13,332) ve erkekler (68,513±14,076) arasında mesleğe ilişkin duygu ve güven alt boyutu puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir ($p=0,037$). Vakıf ve devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleğe ilişkin duygu ve güven ($p=0,010$), bölümün akademik işleyişine ilişkin güven ($p<0,001$) alt boyutları ve toplam puanları ($p=0,001$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Sınıf değişkeni ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,001$). **Sonuç:** Geliştirilen Odyolog Adayı Öğrencilerin Odyoloji Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucu varılmıştır. Ayrıca odyoloji mesleğine yönelik tutumun, bazı sosyodemografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

ABSTRACT Objective: This study aimed to test the validity and reliability by developing a scale to evaluate the attitudes of the Audiology students towards the profession. The secondary aim of the study is to examine the scale scores of audiology undergraduate students in terms of gender, university type, and class variables. **Material and Methods:** 396 Audiology students were included in the study. A scale with 43 items questioning their attitudes towards the profession was developed. For the content validity of the scale, expert opinion was consulted. Exploratory factor analysis (EFA) was performed to examine the construct validity of the scale. Cronbach's alpha values for reliability were calculated. The difference between the scores in terms of gender and university type was analyzed with the Mann-Whitney U test and the difference between the scores in terms of the class variable was analyzed with the Kruskal-Wallis test. **Results:** As a result of EFA, it was determined that the scale consists of two factors. The scale was reduced to 38 items. The sub-dimensions reliability coefficient were 0.939, 0.888 respectively, and total reliability was $\alpha=0.944$. When compared in terms of socio-demographic variables; a statistically significant difference was observed between women (72.298±13.332) and men (68.513±14.076) in terms of the scores of the emotion and confidence subscale (ECS) towards the profession ($p=0.037$). A statistically significant difference was found between ECS ($p=0.010$), confidence in academic functioning ($p<0.001$), and the total scores ($p=0.001$) of the students studying at the private and state universities. A statistically significant difference was found between the class variable and scale scores ($p<0.001$). **Conclusion:** In conclusion, the Scale of Attitudes towards Audiology Profession of Audiologist Candidate Students, which was developed, is valid and reliable.

Anahtar Kelimeler: Odyoloji; tutum; eğitim; faktör analizi

Keywords: Audiology; attitude; education; factor analysis

Correspondence: Merve MERAL

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Odyoloji ABD, İstanbul, Türkiye

E-mail: mervemeral1@aydin.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 28 Mar 2021

Received in revised form: 28 Jun 2021

Accepted: 13 Aug 2021

Available online: 17 Aug 2021

2536-4391 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Odyoloji, işitme ve denge bozukluklarının incelendiği bilim dalıdır. Çalışma alanları; devlet kuruluşları, eğitim ve araştırma merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve özel kliniklerdir.

Odyoloji alanında lisans eğitimi veren fakülte veya yüksekokullardan mezun olan bireyler odyolog unvanı alır. Odyoloji eğitimi veren üniversite sayısı yıllar içinde sürekli artış göstermektedir. 2019 yılında 9 devlet üniversitesinde ve 9 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 18 üniversitede odyoloji eğitimi verilmiştir. 2020 yılı itibarıyla 11 devlet üniversitesi ve 10 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 21 üniversitede odyoloji eğitimi verilmektedir. Eğitim veren üniversite sayısındaki artışa rağmen odyoloji bölümünü tercih eden öğrenci puanlarında düşüş yaşanmaktadır. Devlet üniversiteleri içinde en yüksek tercihe bakıldığında; 2017 yılında 21.893, 2018 yılında 23.953, 2019 yılında ise 34.683 başarı sıralaması ile öğrenci yerleşimi yapılmıştır. Vakıf üniversiteleri içinde en yüksek tercihe bakıldığında ise; 2017 yılında 32.465, 2018 yılında 38.266, 2019 yılında ise 48.360 başarı sıralamasına gerileyerek öğrenci yerleşimi yapılmıştır.¹ Bu durum, odyologların ve odyoloji öğrencilerinin, mesleklerine karşı tutum ve beklentilerini etkilediğini düşündürmektedir.

Tutum, insan davranışlarını etkileyen önemli bir kavramdır. Tavşancıl'a göre tutum, yaşam ve deneyimler sonucunda ortaya çıkan tüm ilgili durumlara ve nesnelere karşı insanların davranışları üzerinde yönlendirici ve etkili bir güce sahip olan duygusal ve entelektüel bir hazırlık durumudur.² Bireylerin, yaşamlarını şekillendiren en önemli olgulardan biri seçtikleri mesleklerdir.³ Bir mesleğin tutum ve algıları, mesleki yeterlik algısını ve o meslekteki başarıları etkilemektedir.⁴ Bir mesleğe karşı gösterilen tutum o mesleğin gelişmesinde ve toplumda yer aldığı statü üzerine etkilidir.

Literatür incelendiğinde; öğretmenlik mesleği başta olmak üzere birçok alanda tutum ölçeği geliştirildiği görülmüştür. Ancak odyoloji alanında öğrencilerin tutumunu değerlendiren bir ölçek geliştirilmemiştir. Bireylerin mesleklerine karşı tutumları, mesleklerini yerine getirirken mutlu ve başarılı olmalarında etkilidir. Ayrıca mesleğe karşı olumsuz tutumlar varsa bu tutumları değiştirmek için eğitim hedefleri planlamak ve uygulamak mümkün olmaktadır. Bu bağlamda, odyo-

log adayı öğrencilerin mesleklerine dair mevcut tutumlarının analiz edilip, elde edilen sonuçlar doğrultusunda önlem alınması ve geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın birincil amacı, odyoloji lisans öğrencilerinin bölüme ilişkin tutumlarını değerlendirebilmek için yeni ve ilk nitelik taşıyacak "Odyolog Adayı Öğrencilerin Odyoloji Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği (OMİTÖ)" isimli bir ölçek geliştirerek geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır. Çalışmanın ikincil amacı ise cinsiyet, üniversite türü ve sınıf değişkenleri göz önüne alınarak ölçek puanlarının incelenmesidir. Bu araştırmanın, odyoloji mesleğinin gelişmesine yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu çalışma, 02/10/2020 tarihinde Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 19/11 sayılı kararlar onaylanmıştır. Çalışmaya dâhil edilen tüm bireylerden bilgilendirilmiş olur alınmış ve çalışma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır.

Bu çalışma metodolojik bir çalışmadır ve betimsel araştırma yöntemlerinden tarama deseninde yürütülmüştür.

ÇALIŞMA GRUBU

Çalışmada vakıf ve devlet üniversitelerinde odyoloji bölümünde öğrenim gören 322 kadın (%81,30) ve 74 erkek (%18,70) olmak üzere 396 öğrenci dâhil edilmiştir. Öğrencilerin demografik bilgileri **Tablo 1**'de sunulmuştur. Öğrencilerin yaş ortalamaları 20,21±1,49'dur.

VERİ TOPLAMA ARACI

Ölçeğin Geliştirilme Aşaması

Çalışma kapsamında geliştirilen bu ölçek, 3 odyolog tarafından mesleğe karşı tutumlar göz önüne alınarak ve literatür taranarak hazırlanmıştır. Hazırlanan tutum ölçeği, ölçme-değerlendirme ve odyoloji alanında uzman öğretim elemanlarının görüşüne sunulmuş, dil ve kapsam bakımından değerlendirilmiştir. Öneriler doğrultusunda yapılan revizyonlarla ölçeğin son formu oluşturulmuştur. Ölçek, "OMİTÖ" olarak isimlendirilmiştir.

TABLO 1: Öğrencilerin demografik bilgileri.

		n	%	Kümülatif %
Cinsiyet	Kadın	322	81,3	81,3
	Erkek	74	18,7	100,0
	Toplam	396	100,0	
Sınıf	1. sınıf	118	29,8	29,8
	2. sınıf	65	16,4	46,2
	3. sınıf	133	33,6	79,8
	4. sınıf	80	20,2	100,0
	Toplam	396	100,0	
Üniversite türü	Vakıf	311	78,5	78,5
	Devlet	85	21,5	100,0
	Toplam	396	100,0	

Odyolog Adayı Öğrencilerin Odyoloji Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği

Ölçek 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; cinsiyet, yaş, sınıf, üniversite yerleştirme sıralaması, bölümü tercih etme gibi öğrencilerin demografik bilgilerini içermektedir. İkinci bölüm ise odyolog adayı öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumlarını sorgulayan 25 olumlu ve 18 olumsuz madde olmak üzere toplam 43 maddenin yer aldığı bir ölçekten oluşmaktadır. Maddelerde yer alan tutumları ifade etmek için hiç katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), katılıyorum (3) ve tamamen katılıyorum (4) dereceleri olmak üzere 4'lü likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekte, olumlu maddeler tamamen katılıyorum; olumsuz maddeler ise hiç katılmıyorum seçeneğinden başlamak üzere 4'ten 1'e doğru puanlanmıştır. Bu durumda, ölçek için beklenen en düşük toplam puan 43, en yüksek toplam puan 172'dir. Ölçek puanının yüksek olması öğrencinin mesleğe karşı tutumunun olumlu olduğunu; düşük olması ise mesleğe karşı tutumunun olumsuz olduğunu ifade etmektedir.

Ölçeğin içeriğinden kaynaklanabilecek hataları engellemek amacıyla formun başlangıcına açıklama ve yönerge yazılmıştır.

Ölçeğin Uygulanması

Bu aşamada geliştirilen ölçek maddeleri, yönergeler ve onam formu çevrim içi forma dönüştürülmüştür. Odyoloji bölümü öğrencilerine ulaşabilmek amacıyla ölçek, internet ortamında öğrenciler ile paylaşılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler formu doldurarak çalışmaya dâhil edilmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ

İstatistiksel analizler SPSS yazılımı versiyon 22.0 (SPSS Inc, Chicago IL, USA) kullanılarak yapılmıştır. Ölçekte yer alan olumlu ve olumsuz maddeler ayırt edilerek gerekli "recode" işlemleri uygulanmıştır. İlk olarak maddelerin betimsel analizi yapılmıştır.

OMİTÖ'nün kapsam geçerliliğinin incelenmesi için yargısal yaklaşım; yapı geçerliliği için ise faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile boyutların belirlenmesi amaçlanmıştır. Boyutların belirlenmesinde yamaç-birikinti grafiği incelenmiş ve öz değer katsayısı 1'den yüksek olanlar kabul edilmiştir. OMİTÖ güvenilirlik değerlendirmesi için Cronbach alfa katsayısı kullanılmıştır. Literatürde, bir maddenin faktör yük değerinin en az 0,32 olması gerektiği bildirilmiştir.⁵ Bu nedenle çalışmamızda 0,32 faktör yük değeri kesme noktası olarak belirlenmiştir. Verilerin AFA için uygunluğu Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett testi ile değerlendirilmiştir. KMO değerinin 0,60'dan büyük olması ve Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin AFA için uygun olduğunun göstergesidir.⁶

Likert tipi ölçeklerde maddelerin iç tutarlılığının bir göstergesi olan Cronbach alfa katsayısı, ölçekte bulunan maddelerin homojenliğini açıklamak için kullanılır ve bu katsayısının 1'e yakın değerler vermesi istenmektedir.⁷

Demografik verilerin normal dağılımını test etmek için %95 güven aralığında Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testleri uygulanmıştır. Cinsiyet, üniversite türü ve sınıf değişkenleri normal dağılım göstermemiştir. Ölçek puanlarının; cinsiyet ve

üniversite türü değişkenleri ile arasındaki fark Mann-Whitney U testi, sınıf değişkeni ile arasında fark ise Kruskal-Wallis testi ile araştırılmıştır. Bütün istatistiksel analizlerde anlamlılık değeri $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

ÖLÇME ARACININ GEÇERLİLİK ÇALIŞMASI

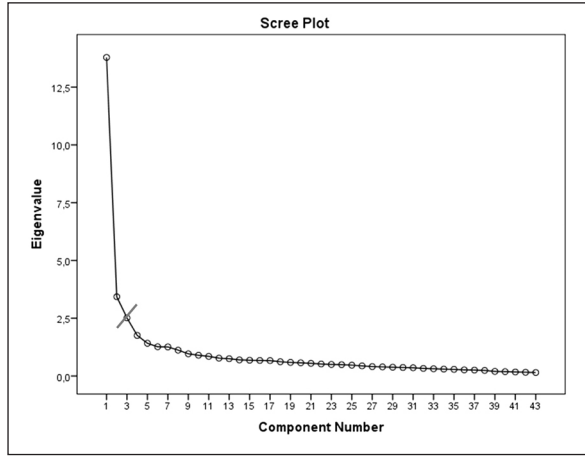
OMİTÖ'nün AFA uygunluğunu değerlendirmek için KMO değerine bakılmış ve Barlett küresellik testi yapılmıştır. Barlett küresellik testi ($\chi^2=9253,993$; $sd=903$; $p < 0,001$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde

elde edilmiştir ve korelasyon matrisinin AFA için uygun olduğu belirlenmiştir. KMO değeri 0,934 elde edilmiştir. Bu değer örneklem büyüklüğünün AFA için "mükemmel" düzeyde olduğunu göstermiştir.⁸ Bu doğrultuda, verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

Ölçeğin faktör sayısının belirlenebilmesi için yapılan ilk AFA sonucunda elde edilen öz değer, varyans oranı ve yamaç-birikinti grafiği birlikte incelenmiştir. AFA sonucunda ölçekte öz değeri 1'den yüksek olan 8 faktör elde edilmiştir (Tablo 2). İlk faktör (öz değeri=13,786) varyansın %32,06'sını,

TABLO 2: Faktör analizi (ilk çözüm).

Madde numarası	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6	Faktör 7	Faktör 8
1	0,750							
2			0,447	0,361	0,390			
3	0,723			-0,330				
4	0,784							
5								
6	0,576	0,399						
7	0,568							
8	0,418						0,436	
9	0,812							
10	0,443		0,410					
11		0,417	-0,336					0,443
12	0,471		-0,420					
13	0,558	0,381						
14	0,593		0,363			-0,305		
15	0,636							
16	0,680							
17	0,437							
18	0,716							
19	0,317					0,370	0,516	
20	0,598			-0,410				
21	0,633			-0,329				
22	0,670							
23	0,450	0,463	-0,332					
24	0,619							
25	0,678			-0,300				
26	0,692		-0,320		0,346			
27	0,448	0,404			-0,419			
28	0,622	0,341						
29	0,395		0,484				-0,476	
30	0,576	0,471						
31	0,577							
32	0,657							
33	0,741							
34	0,555							
35	0,548	0,541						
36	0,745	-0,356						
37	0,354	0,352	0,334					0,387
38	0,649							
39	0,481		-0,453	0,319				
40	0,499	0,516						
41	0,350		0,438			0,325		
42	0,416	0,602						
43	0,360			0,393				0,435
Öz değer	13,786	3,429	2,513	1,757	1,417	1,265	1,258	1,118
varyansa katkısı (%)	32,060	7,976	5,845	4,085	3,294	2,941	2,925	2,600
Kümülatif (%)	32,060	40,036	45,881	49,966	53,260	56,201	59,127	61,727

ŞEKİL 1: Yamaç-birikinti grafiği.

2. faktör (öz değeri=3,429) %7,97'sini, 3. faktör (öz değeri=2,513) %5,84'ünü, 4. faktör (öz değeri=1,757) %4,08'ini, 5. faktör (öz değeri=1,417) %3,29'unu, 6. faktör (öz değeri=1,265) %2,94'ünü, 7. faktör (öz değeri=1,258) %2,92'sini ve 8. faktör (öz değeri=1,118) %2,60'ını açıklamaktadır. Birinci ve ikinci faktörler, varyansın %40,03'ünü açıklarken 8 faktör toplam varyansın %61,12'sini açıklamaktadır. Döndürülmemiş sonuçlar için öz değerler ve faktörler bir arada incelendiğinde, 1 ve 3. öz değer arasındaki farka dayanarak ölçeğin 2 veya 3 boyutlu olabileceği bulunmuştur.

Faktör sayısına karar verilmeden önce yamaç-birikinti grafiği incelendiğinde, 3. noktadan sonraki bileşenlerin varyansa yaptıkları katkının az olduğu ve katkıların birbirine yakın oranda olduğu görülmektedir (Şekil 1). Bu nedenle faktör sayısının 2 olmasına karar verilmiştir.

Maddeler 2 ayrı boyut altında toplandığında; 3 maddenin (madde 2, 5 ve 43) hiçbir faktörde yük değeri vermediği, 1 maddenin (madde 29) faktör yük değeri için 0,32 kabul düzeyini karşılamadığı ve 1 maddenin (madde 14) binişik (2 faktörde yük almış ve yük farkı 0,1'den düşük) olduğu gözlenmiştir (Tablo 3). Madde çıkarma işlemine birden fazla özelliği ölçüyor olması nedeniyle binişik olan maddeden başlanmasına karar verilmiştir. Toplamda 43 maddeden oluşan ölçekten sırasıyla 14, 29, 2, 5 ve 43. madde olmak üzere 5 madde çıkarılmıştır. Ölçekte kalan 38 madde için faktör analizi tekrarlanmıştır. Tekrarlanan AFA'da Ölçeğin son hâli için Varimax

TABLO 3: Döndürülmüş bileşenler matrisi tablosu.

Madde sayısı	Döndürülmüş Faktör Yük Değerleri	
	Faktör 1	Faktör 2
9	0,832	
36	0,818	
4	0,790	
1	0,750	
3	0,740	
16	0,731	
22	0,704	
32	0,686	
38	0,684	
33	0,672	0,326
18	0,666	
26	0,635	
7	0,628	
34	0,611	
25	0,595	0,329
21	0,594	
20	0,590	
24	0,539	0,307
39	0,507	
12	0,486	
14	0,437	0,414
17	0,397	
41	0,384	
10	0,368	
19	0,338	
29	0,318	
43		
5		
35		0,753
42		0,732
30		0,710
40		0,705
6		0,650
23		0,634
28	0,332	0,627
13		0,625
27		0,584
15	0,383	0,575
31	0,353	0,513
37		0,489
11		0,471
8		0,398
2		

döndürülmüş AFA sonuçları yorumlanmıştır (Tablo 3). Buna göre faktör öz değeri 1,00'den büyük 2 faktör ortaya çıkmıştır. Birinci ve ikinci faktörün açıkladığı toplam varyans %40,03 olarak bulunmuştur.

Birinci faktör 24 maddeden ve ikinci faktör 14 maddeden oluşmuştur. Her bir faktör grubundaki maddeler incelenmiş ve alt boyutlar maddelere uygun olarak isimlendirilmiştir. Birinci alt boyutu “mesleğe ilişkin duygu ve güven”, 2. alt boyutu ise “bölümün akademik işleyişine ilişkin güven” olarak isimlendirilmiştir. Mesleğe ilişkin duygu ve güven alt boyutunda 9, 36, 4, 1, 3, 16, 22, 32, 38, 33, 18, 26, 7, 34, 25, 21, 20, 24, 39, 12, 17, 41, 10 ve 19. maddeler yer alırken; bölümün akademik işleyişine ilişkin güven alt boyutunda 35, 42, 30, 40, 6, 23, 28, 13, 27, 15, 31, 37, 11 ve 8. maddeler yer almıştır.

ÖLÇME ARACININ GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

Ölçeğin güvenilirlik düzeyi, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 1. alt boyut için 0,939, 2. alt boyut için 0,888 ve toplamda 0,944 olarak elde edilmiştir (Tablo 4). Hesaplanan güvenilirlik katsayıları, ölçekte bulunan maddeler arasında yüksek düzeyde bir iç tutarlılık olduğunu göstermiştir. Faktörlere dağıtılan maddelerin tanımlayıcı istatistik değerleri, madde toplam korelasyonu ve madde silindiğinde oluşacak iç tutarlılık katsayısı değerleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

TABLO 4: Tutum maddelerine ait istatistikler.

Faktör	Madde no	Ortalama	Standart sapma	Madde toplam korelasyonu	Madde silindiğinde oluşacak güvenilirlik katsayısı	Cronbach alfa katsayısı (α)
1	1	3,1288	0,79306	0,739	0,935	0,939
	3	3,3283	0,75527	0,715	0,936	
	4	3,0177	0,86986	0,789	0,934	
	7	2,9848	0,89712	0,580	0,937	
	9	3,1692	0,89678	0,822	0,934	
	10	3,2146	0,77092	0,377	0,940	
	12	2,2652	0,94555	0,479	0,939	
	16	2,9899	0,90841	0,695	0,935	
	17	3,7298	0,48284	0,395	0,939	
	18	3,0404	0,85589	0,686	0,936	
	19	3,5631	0,74871	0,302	0,940	
	20	3,2399	0,75676	0,577	0,937	
	21	3,2702	0,82076	0,597	0,937	
	22	2,5101	0,97949	0,698	0,935	
	24	3,0758	0,85051	0,557	0,937	
	25	3,2323	0,71975	0,610	0,937	
	26	2,3763	0,95591	0,673	0,936	
	32	2,4773	1,06830	0,670	0,936	
	33	2,6136	0,97030	0,716	0,935	
	34	3,2247	0,93727	0,575	0,937	
36	3,0682	0,94555	0,786	0,934		
38	2,8485	1,00241	0,669	0,936		
39	2,1263	0,97784	0,504	0,938		
41	3,0960	0,84846	0,324	0,941		
2	6	3,0202	0,81106	0,627	0,878	0,888
	8	3,3460	0,73192	0,393	0,887	
	11	2,1818	0,84630	0,369	0,889	
	13	2,6970	0,82314	0,592	0,879	
	15	3,1919	0,71408	0,605	0,879	
	23	2,4470	0,85667	0,586	0,879	
	27	2,6035	1,01227	0,536	0,883	
	28	3,0808	0,74530	0,621	0,878	
	30	3,1162	0,78379	0,669	0,876	
	31	2,9924	0,80344	0,538	0,882	
	35	2,7626	0,96481	0,717	0,873	
	37	3,0354	0,77542	0,395	0,888	
	40	2,9192	0,91044	0,642	0,877	
	42	2,5657	0,96429	0,640	0,877	
Toplam						0,944

Ölçeğin toplam puan ortalaması 111,550±18,754, 1. alt boyut puan ortalaması 71,590±13,537 ve 2. alt boyut puan ortalaması 39,959±7,537 elde edilmiştir.

DEMOGRAFİK BİLGİLER İLE ÖLÇEK PUANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışmanın ikincil amacı doğrultusunda çalışmaya katılan odyoloji lisans öğrencilerinin; cinsiyet, üniversite türü ve sınıf değişkenleri bakımından ölçek alt boyut ve toplam puanları karşılaştırılmıştır. Cinsiyet değişkeni ile ölçek toplam puanı (p=0,154) ve bölümün akademik işleyişine ilişkin güven (p=0,742) alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tablo 5). Cinsiyet değişkeni ile mesleğe ilişkin duygu ve güven alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir (p=0,037). Mesleğe ilişkin duygu ve güven alt boyutu puanları kadınlarda (72,298±13,332) erkeklere (68,513±14,076) göre daha yüksek elde edilmiştir.

Üniversite türü ile mesleğe ilişkin duygu ve güven (p=0,010), bölümün akademik işleyişine ilişkin güven (p<0,001) alt boyutları ve toplam puan (p=0,001) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Tablo 5). Vakıf üniversite-

sinde öğrenim gören öğrencilerin mesleğe ilişkin duygu ve güven (72,482±13,557), bölümün akademik işleyişine ilişkin güven (40,836±7,542) alt boyut ve toplam (113,318±18,770) puanları devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Sınıf değişkeni ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir (p<0,001). Odyoloji 1. sınıf öğrencileri ile 2, 3 ve 4. sınıf odyoloji öğrencilerinin ölçek alt boyut ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir (p<0,001) (Tablo 6).

TARTIŞMA

Bu çalışmanın birincil amacı, odyoloji lisans öğrencilerinin bölüme ilişkin tutumlarını değerlendirecek bir ölçek geliştirmek; bu ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik kanıtlarını bulmaktır. Çalışmanın ikincil amacı ise ölçek puanlarının demografik özellikler doğrultusunda incelenmesidir.

Çalışmanın birincil amacı doğrultusunda, odyoloji bölümünde öğrenim gören 396 öğrenciye 43 maddeden oluşan taslak ölçek uygulanmıştır. AFA sonucunda 5 madde çıkarılarak ölçeğin son formu 38 maddeye indirgenmiştir. Ölçekteki maddelerin 2 bo-

TABLO 5: Cinsiyet ve üniversite türü değişkenine göre ölçek toplam ve alt boyut puanları karşılaştırılması.

	Cinsiyet	n	SO	ST	U	z değeri	p değeri
Mesleğe ilişkin duygu ve güven	Kadın	322	204,26	65770,50	10060,500	-2,088	0,037*
	Erkek	74	173,45	12835,50			
	Toplam	396					
Bölümün akademik işleyişine ilişkin güven	Kadın	322	197,59	63624,50	11621,500	-,330	0,742
	Erkek	74	202,45	14981,50			
	Toplam	396					
Toplam	Kadın	322	202,43	65184,00	10647,000	-1,427	0,154
	Erkek	74	181,38	13422,00			
	Toplam	396					
Mesleğe ilişkin duygu ve güven	Vakıf	311	206,21	64130,50	10820,500	-2,564	0,010*
	Devlet	85	170,30	14475,50			
	Toplam	396					
Bölümün akademik işleyişine ilişkin güven	Vakıf	311	212,05	65946,50	9004,500	-4,509	<0,001*
	Devlet	85	148,94	12659,50			
	Toplam	396					
Toplam	Vakıf	311	208,69	64903,50	10047,500	-3,390	0,001*
	Devlet	85	161,21	13702,50			
	Toplam	396					

n: Birey sayısı; SO: Sıra ortalaması; ST: Sıra toplamı; U: Mann-Whitney U değeri; z: z değeri; p: Anlamlılık değeri; *p<0,001 anlamlıdır.

TABLO 6: Sınıf değişkeni ile ölçek alt boyut ve toplam puanlarının karşılaştırılması.

	Sınıf	n	SO	X2	df	p değeri	Anlamlı Fark
Mesleğe ilişkin duygu ve güven	1. sınıf	118	254,92	56,917	3	<0,001*	1-2
	2. sınıf	65	205,89				1-3
	3. sınıf	133	183,92				1-4
	4. sınıf	80	133,51				2-4
	Toplam	396					3-4
Bölümün akademik işleyişine ilişkin güven	1. sınıf	118	241,03	31,320	3	<0,001*	1-2
	2. sınıf	65	188,40				1-3
	3. sınıf	133	194,84				1-4
	4. sınıf	80	150,06				3-4
	Toplam	396					
Toplam	1. sınıf	118	256,06	57,601	3	<0,001*	1-2
	2. sınıf	65	202,09				1-3
	3. sınıf	133	186,60				1-4
	4. sınıf	80	130,46				2-4
	Toplam	396					3-4

n: Birey sayısı; SO: Sıra ortalaması; X2: Ki-kare değeri; df: Serbestlik derecesi; p: Anlamlılık değeri; *p<0,001 anlamlıdır.

yutta toplandığı görülmüştür. Birinci ve ikinci faktörün açıkladığı toplam varyans %40,03 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin güvenilirlik düzeyi, Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır. Birinci alt boyut için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,939; ikinci alt boyut için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,888 ve toplam Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,944 olarak elde edilmiştir. Bu doğrultuda ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğu sonucuna varılmıştır.⁷ Sonuç olarak geliştirilen ölçeğin psikometrik özellikleri, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada, ikincil amaç ise odyolog adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının cinsiyet, üniversite türü ve sınıf değişkenine göre manidar düzeyde değişip değişmediğinin incelenmesidir.

Bulgular, kadın öğrencilerin mesleğe ilişkin duygu ve güven puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Mesleğe karşı tutumun araştırıldığı çalışmaların çoğu öğretmenlik adayları üzerinde yapılmış, kadın öğretmen adaylarının mesleklerine karşı tutumlarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir.⁹⁻¹¹ Karaahmetoğlu ve Softa, hemşirelik öğrencilerinin hemşireliğe yönelik tutumlarını ince-

ledikleri çalışmada, öğrencilerin hemşireliğe yönelik tutum ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini bildirmişlerdir.¹² Kız öğrencilerin inanç ve beklentiler, uygulama niyeti, duygular ve toplam puanları erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Literatürle uyumluluk gösteren bulgumuzun, toplumun tanımladığı ve bireylerin yerine getirmesini beklediği toplumsal cinsiyet rollerinin kadın ve erkeklerde farklılık göstermesiyle ilgili olduğu düşünülmektedir.

Vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin mesleğe ilişkin duygu ve güven, bölümün akademik işleyişine ilişkin güven alt boyut ve toplam puanları devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek elde edilmiştir. Elde ettiğimiz bulgu literatür ile paralellik göstermektedir. Uygun, vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin halkla ilişkiler mesleğine yönelik tutum ve algılarının devlet üniversitelerine göre daha yüksek olduğunu bulmuştur.¹³ Devlet üniversitesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri, vakıf üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.¹⁴ Devlet üniversitelerinde okuyan öğrenciler, vakıf üniversitelerinde okuyanlara göre daha fazla toplumsal beklentiye sahiptir.¹⁵ Devlet üniversitesinde öğrenim gören

öğrencilerin, aldıkları yüksek puanlar nedeniyle beklentilerinin daha yüksek olduğu, buna karşılık gelir seviyesinin vakıf üniversitesinde okuyan öğrencilere göre daha düşük olması nedeniyle gelecek konusunda daha kaygılı oldukları düşünülmüştür.

Sınıf düzeyleri arasında ölçeğin mesleğe ilişkin duygu ve güven, bölümün akademik işleyişine ilişkin güven alt boyut puanları ve toplam puanlar arasında farklılık bulunmaktadır. Sınıf düzeyi arttıkça odyoloji mesleğine yönelik olumlu tutumlar azalmaktadır. Literatürde sınıf düzeyinde karşılaştırıldığında farklı sonuçların elde edildiği görülmüştür. Sarı ve Bulut, antrenörlük mesleği alanında yaptıkları çalışmada, 3. sınıfta olumlu tutumun düştüğü sonucunu bulmuşlardır.¹⁶ Sağlık yönetimi öğrencilerinin geleceğe ilişkin mesleki kaygı düzeylerinin incelendiği bir çalışmada, 3. sınıf öğrencilerinin 2 ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksek düzeyde kaygı taşıdığı saptanmıştır.¹⁷ Dalkıran ve Yıldız, müzik öğretmenliği alanında yaptıkları çalışmada, öğrencilerin mesleki tutumlarında, sınıf değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir.¹⁸ Hemşirelik öğrencilerinin hemşireliğe yönelik tutumlarını inceleyen bir çalışmada, öğrencilerin inanç ve beklentiler, uygulama niyeti, duygular ve toplam puan ortalamalarında sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.¹² Güdek, müzik eğitimi alanında yapmış olduğu çalışmada, 1. sınıf öğrencilerinin, 4. sınıf öğrencilerine göre mesleğe karşı tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermiştir.¹⁹ Bu duruma, mezuniyet yaklaştıkça öğrencilerde iş bulma açısından kaygı ve umutsuzluk artışının sebep olduğu düşünülmektedir.

Kelime anlamı olarak bakıldığında mesleki güven “bir şeyi başarılı veya verimli bir şekilde yapma yeteneği” olarak tanımlanmıştır.²⁰ Bu bağlamda, mesleğe karşı olan güvenin azalması ile kişinin iş performansında azalma olabileceği düşünülmüştür.²¹ İsviçre’de ebelik son sınıf öğrencilerinin mesleki güvenini incelemek için kesitsel bir çalışma gerçekleştirilmiştir.²² Back ve ark. mezuniyet sırasında ebelik öğrencilerinin mesleğe karşı güvenlerinin yüksek olduğunu gözlemlemiştir.²² Ogawa ve Nakatani ise halk sağlığı hemşirelerinin, mesleki

güven ve yeterliliklerini inceleyen bir araştırma yapmıştır.²³ Bu çalışma sonucunda mesleki güvenin, tecrübeli hemşireler veya meslektaşları ile uygulama yapılarak deneyim kazanma yoluyla kazanılabileceği düşünülmüştür. Ülkemizde zaman içinde odyolog adaylarının tutumlarını güçlendirecek önemli bir değişiklik yapılmamıştır. Öğrencilerin güven duygusunun artması için odyoloji mesleğine yönelik istihdam alanlarının yaratılması, şartların iyileştirilmesi gibi önlemler alınmalı, klinik uygulama ile mesleki yeterliliklerinin geliştirilmesi desteklenmelidir.

SONUÇ

Bu çalışmanın ilk amacı, odyoloji lisans öğrencilerinin odyoloji bölümüne ilişkin tutumlarını değerlendirecek bir ölçek geliştirmek; bu ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğinin test edilmesiydi. İlk amaç doğrultusunda geliştirilen OMİTÖ’nün geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır ve üniversite örneklemine kullanılabilir olduğu gösterilmiştir.

Çalışmanın 2. amacı ise ölçek puanlarının demografik özellikler doğrultusunda incelenmesiydi. Bu doğrultuda cinsiyet, üniversite türü ve sınıf değişkenine göre ölçek puanlarının değiştiği gözlemlenmiştir.

Bu çalışma, Türkiye’deki odyolog adaylarının odyoloji mesleğine karşı tutumlarını inceleyen ilk çalışma olması ve mevcut durumu göstermesi açısından önemlidir. Gelecekteki çalışmalarda, geliştirilen bu tutum ölçeği kullanılarak odyoloji eğitimi alan öğrencilerin odyoloji mesleğine karşı tutumları değerlendirilebilir. Odyoloji adaylarının mesleğe karşı tutumlarının bilinmesi sonucunda lisans eğitimi sırasında önlemler alınabilir. Aynı zamanda bu ölçek kullanılarak odyolog adayı öğrencilerin odyoloji mesleğine ilişkin tutumlarını etkileyen değişkenlerin incelenmesi, tutumları olumsuz yönde etkileyen etkenlerin bulunması ve bu etkenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik iyileştirmeler yapılması önerilmektedir. Olumsuz tutumların tespit edilerek, olumlu yönde iyileştirilmesi sonucunda mesleki doyumu ve mesleki başarısı daha yüksek odyologların yetiştirileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, odyoloji mesleğine yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesi için önerilerimiz;

■ Odyoloji mesleğinin günümüzdeki toplumsal statüsünü arttırıcı çalışmalar yapılabilir,

■ Odyolog adayı öğrencilerin, yenilikleri takip ederek kendini geliştirmesi için kongre ve sempozyumlara katılmaları açısından teşvik edilebilir,

■ Öğrencilerin teorik bilgilerini pratikle birleştireceği mesleki uygulamalara ağırlık verilebilir,

■ Odyolojinin farklı alanlarında çalışan odyologlar ile öğrenciler arasında iş birliği ve görüş paylaşımı yapılarak odyolog adaylarının mesleklerine dair vizyon oluşturmaları sağlanabilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Merve Meral, Ahsen Kartal, Ümit Can Çetinkaya, R. Nükhet Çıkrıkçı; **Tasarım:** Merve Meral, Ahsen Kartal, Ümit Can Çetinkaya, R. Nükhet Çıkrıkçı; **Denetleme/Danışmanlık:** R. Nükhet Çıkrıkçı; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Merve Meral, Ahsen Kartal, Ümit Can Çetinkaya; **Analiz ve/veya Yorum:** Merve Meral, Ahsen Kartal, Ümit Can Çetinkaya, R. Nükhet Çıkrıkçı; **Kaynak Taraması:** Merve Meral, Ahsen Kartal, Ümit Can Çetinkaya; **Makalenin Yazımı:** Merve Meral, Ahsen Kartal, Ümit Can Çetinkaya; **Eleştirel İnceleme:** R. Nükhet Çıkrıkçı.

KAYNAKLAR

1. Yükseköğretim Program Atlası [İnternet]. [Erişim tarihi: 18.12.2020]. Erişim linki: [\[Link\]](#)
2. Tavşancıl E. Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2002. [\[Link\]](#)
3. Bozdoğan AE, Aydın D. ve Yıldırım K. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları [Attitudes of teacher candidates towards teaching profession]. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 2007;8(2):83-97. [\[Link\]](#)
4. Terzi AR, Tezci E. Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları [The Attitudes of the Students Towards Teaching Profession at Necatibey Education Faculty]. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 2007;52:593-614. [\[Link\]](#)
5. Tabachnick, BG, Fidell LS. Baloğlu M, çeviri editörü. Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı. 6. Baskı. Ankara: Nobel Akademik; 2015. [\[Link\]](#)
6. Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. 21. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2015.
7. Uzunsakal E, Yıldız, D. Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama [A comparison of reliability tests in field researches and an application on agricultural data]. Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi. 2018;2(1):14-28. [\[Link\]](#)
8. Çokluk Ö, Şekerioğlu G, Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2012. [\[Link\]](#)
9. Çapri B, Çelikkaleli Ö. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi [Investigation of preservice teachers' attitudes towards teaching and professional self-efficacy beliefs according to their gender, programs, and faculties]. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2008;9(15):33-53. [\[Link\]](#)
10. Sağlam ÇA. Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları [The attitudes of the branch of music students toward the teaching profession]. Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. 2008;V(1):59-69. [\[Link\]](#)
11. Temizkan M. Türkçe Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma [An evaluation on the attitudes of Turkish teacher candidates their professions]. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2006;6(3):461-86. [\[Link\]](#)
12. Uygun E. Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Meslek Algısı: Devlet ve Vakıf Üniversitesi Karşılaştırması [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi; 2019. Erişim Tarihi: 20.03.2022. Erişim Linki: [\[Link\]](#)
13. Ulaş Karaahmetoğlu G, Kaçan Softa H. Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıtla Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi [Investigation of nursing students' attitudes towards evidence-based nursing]. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018;21(4):256-63. [\[Link\]](#)
14. Kılıç S, Tektaş N, Pala T. Devlet ve vakıf meslek yüksekokulu öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi [Comparison of state and foundation vocational high school hopelessness level and determination of the predictors of hopelessness level]. TSA. 2014;18(2):169-86. [\[Link\]](#)
15. Zengin B, Şengel Ü. Üniversite öğrencilerinin gelecekle ilgili kaygı ve beklentilerinin belirlenmesi [Determination of the anxiety and expectations of university students about their future]. Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi. 2020;7(2):435-54. [\[Crossref\]](#)
16. Sarı İ, Bulut Y. Antrenörlük mesleğine yönelik tutum ölçeği: üniversite öğrencileri için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması [Attitudes Towards Sports Coaching Profession Scale: Validity and Reliability Study for University Students]. Türkiye Klinikleri J Sports Sci. 2020;12(1):65-76. [\[Crossref\]](#)

17. Nazlı İ, Aktaş H. Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin Geleceğe İlişkin Meslek Kaygısı: Bezmialem Vakıf Üniversitesi'nde Sağlık Yönetimi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. 2. Uluslararası 12. Ulusal Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi [Future occupational anxiety of health management students: a research on students of Bezmialem Vakıf university health management program]. 2018. p.1589-1995. [\[Link\]](#)
18. Dalkıran E, Yıldız G, Ersoy MA. Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleği tutumlarının incelenmesi [Investigation of teaching profession attitudes of the music education department students]. Fine Arts (NWSAFA). 2016;11(4):153-60. [\[Crossref\]](#)
19. Güdek B. Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1. ve 4. Sınıf, Öğrencilerinin Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumlarının Öğrenciye Ait Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi [Doktora tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007. Erişim Tarihi: 20.03.2022. Erişim Linki: [\[Link\]](#)
20. Fullerton JT, Thompson JB, Johnson P. Competency-based education: the essential basis of pre-service education for the professional midwifery workforce. Midwifery. 2013;29(10):1129-36. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
21. Donovan P. Confidence in newly qualified midwives. British Journal of Midwifery. 2008;16(8):510-4. [\[Crossref\]](#)
22. Bäck L, Sharma B, Karlström A, Tunon K, Hildingsson I. Professional confidence among Swedish final year midwifery students - A cross-sectional study. Sex Reprod Healthc. 2017;14:69-78. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
23. Ogawa T, Nakatani H. Factors associated with professional confidence in Japanese public health nurses: A cross-sectional survey. Public Health Nurs. 2020;37(2):272-80. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)